

Haalbare missie

Titel: Biddend je weg zoeken met een stip op de horizon

Workshopleider: Gert-Jan Roest (wetenschappelijk beleidsmedewerker PKN)

Kernthema: Haalbare Missie (theoretische sessie)

Omschrijving: Pionieren is in allerlei opzichten balanceren. Ook als het gaat om een haalbare missie. Aan de ene kant probeer je doelgericht en strategisch werk te maken van je missie. Tegelijk is pionieren zoekend en experimenterend je weg gaan. Een duidelijke missie als stip op de horizon is belangrijk. Dat bepaalt je richting. Maar de stappen die je zet in die richting bepaal je al doende. In het geloof dat God door Zijn Geest de weg zal wijzen en zal bijsturen waar dat nodig is. In beleidstaal heet dit 'kortcyclisch werken'. In theologentaal gaat het hierbij om de combinatie van 'indicatief en imperatief', de balans tussen eigen initiatief en het reageren op de Geest." Deze theoretisch verdiepende leersessie gaat dus over 'biddend en verwachtend zoeken naar wegen die God wijst'.

Beste mensen,

Hartelijk welkom in deze workshop.

Mijn naam is Gert-Jan Roest. Ik ben als theoloog en missioloog werkzaam bij de Dienstenorganisatie en het geeft mij veel vreugde dat ik betrokken mag zijn bij de pionierende beweging van proefplekken. Deze beweging heeft mijn hart. Naast mijn academische werk heb ik zelf ook 15 jaar als pionier in Amsterdam mogen werken.

Het thema in deze workshop heeft betrekking op het thema 'haalbare missie'. Je kunt bij dit thema op 2 verschillende manieren kijken:

- Je kunt zakelijk kijken: wat zijn de voorwaarden dat een proefplek kans van slagen heeft en haar missie een haalbare missie wordt?
- Je kunt geestelijk kijken: wat is er voor nodig om in het spoor van Gods Geest te blijven?

Er zit vaak een enorme spanning tussen deze 2 manieren van kijken, en mij is gevraagd om vandaag over deze spanning en over hoe ze zich tot elkaar verhouden een stevig inhoudelijk verhaal te houden onder de titel: *“Biddend je weg zoeken met een stip op de horizon.”*

- I. Advies van een expert ondernemer en een praktisch theoloog
- II. Wijsheid vanuit Bijbel en kerkgeschiedenis rond deze 2 manieren van kijken
- III. Op zoek naar balans in de concrete praktijk

Ga lekker zitten. Ik neem ruim een half uur om jullie mee te nemen in de zakelijke en geestelijke manier van kijken en hoe ze zich verhouden, en dan gaan we met elkaar in gesprek over de stellingen die ik bij punt III (op zoek naar balans in de concrete praktijk) naar voren zal brengen.

Laat we beginnen met zakelijk kijken naar proefplekken

Je kunt een proefplek vergelijken met een startup. Als team heb je wat ondernemende kwaliteiten nodig om zo'n proefplek te starten.

Ter voorbereiding op vandaag stelde ik een vraag aan mijn liefvallige onderzoeksassistente Co-Pilot (Microsoft's versie van ChatGPT). Ik vroeg:

Veel bedrijven en startups hebben een missie. Maar vaak lukken dingen niet. Stel je bent een expert in ondernemen en je praat tegen een groep ondernemers die een startup beginnen of zijn begonnen. Welke adviezen zou je hen meegeven, die gebaseerd zijn op goed onderzoek, die de kans dat het een 'haalbare missie' wordt vergroten? Ik weet dat je vooraf nooit garanties hebt, maar wat zijn succesfactoren voor een haalbare missie?

Mijn assistente ging ijverig aan het werk, en kwam met een uitgebreid antwoord, waarvan ik nu alleen een samenvatting geef. Ik heb zelf de woorden ondernemers en bedrijf vervangen door pioniers en proefplekken:

Beste pioniers,

Het starten van een proefplek is een spannende maar uitdagende onderneming. Hoewel er geen garanties zijn voor succes, zijn er wel bewezen factoren die de kans op een haalbare missie vergroten. Hier zijn enkele adviezen, gebaseerd op goed onderzoek en praktijkervaring. Zorg voor...

- 1. Duidelijke en Inspirerende Visie*
- 2. Marktonderzoek en Validatie*
- 3. Sterk en Samenhangend Team*
- 4. Robuuste Financiële Planning en Beheer*
- 5. Klantgerichte Benadering*
- 6. Flexibiliteit en Aanpassingsvermogen*
- 7. Effectieve Branding en Marketing*
- 8. Leer van Fouten en Maak Aanpassingen*

Door deze succesfactoren in acht te nemen, vergroot je de kans dat je proefplek een haalbare missie heeft. Blijf gefocust, wees flexibel en blijf leren en aanpassen.

Veel succes met jullie proefplekken!

Mijn assistente laat zien dat dit advies is gebaseerd op onderzoek in het bedrijfsleven. Het is fascinerend om te zien dat de succesfactoren veel overlap hebben met kernthema's die we hanteren bij proefplekken:

- 1. Duidelijke en Inspirerende Visie → Theologie (missio Dei) + haalbare missie*
- 2. Marktonderzoek en Validatie → luisteren (naar je context)*
- 3. Sterk en Samenhangend Team → gezonde teamcultuur/sterke samenwerking*
- 4. Robuuste Financiële Planning en Beheer → financiële duurzaamheid*
- 5. Klantgerichte Benadering → liefhebben & dienen*
- 6. Flexibiliteit en Aanpassingsvermogen → haalbare missie (kortcyclisch werken)*
- 7. Effectieve Branding en Marketing → Contextgevoelige communicatie*
- 8. Leer van Fouten en Maak Aanpassingen → haalbare missie*

Dus je zou kunnen zeggen dat in de kernthema's van de pionierende beweging van proefplekken al heel veel goed zakelijk advies is verwerkt.

Maar sommigen van jullie worden misschien heel ongemakkelijk van de snelle koppeling die ik hier probeer te leggen:

- Is luisteren niet veel meer dan marktonderzoek?
- Is liefhebben en dienen niet veel meer dan een klantgerichte benadering.
- Is het gevaar van een zakelijke benadering van pionieren niet dat we helemaal gaan vertrouwen op eigen inzicht, de inzet van ons team en de gaven van de mensen in ons team?

Jazeker. Zakelijk en ondernemend kijken heeft zijn waarde, maar vanuit een christelijk perspectief is het eenzijdig en kan het je op het verkeerde been zetten.

Geestelijk kijken

De praktisch theoloog Andrew Root houdt een pleidooi voor geestelijk kijken. Vanuit zijn perspectief is de kerk in de westerse cultuur totaal gecapituleerd voor het vertrouwen op menselijke kracht. Je zult bij hem geen pleidooi horen voor 'zakelijk kijken', voor goed plannen, creatief innoveren, en menselijke inzet. Hij gaat helemaal aan de andere kant van de boot hangen. Volgens hem moet de kerk, en dus ook de pionierende beweging van proefplekken, opnieuw leren om op God te wachten, zo zegt hij.

Root helpt kerken weer om hun hoop op God te stellen. Hij doet dat met net iets andere woorden dan de theologie van Gods missie die de kerk ook helpt om hun hoop te zetten op God en Zijn nieuwe wereld.

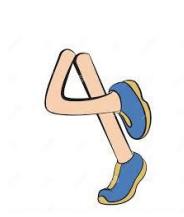
Maar hoe verhouden deze twee manieren van kijken zich met elkaar?

Is het of-of? Bij Andrew Root lijkt het erop dat hij een tegenstelling maakt tussen het geestelijke en het zakelijke, tussen wachten op God en menselijke inzet. Zo zegt hij dat de naam 'Handelingen van de apostelen' verkeerd is gekozen. Volgens hem moet dit 'Handelingen van God heten'.

Maar voor mij is het de vraag of de vroege christenen zo dualistisch dachten dat iets of een handeling van God was of een handeling van mensen. Er is ook een derde mogelijkheid: het gaat Lukas in de beschrijving van de handelingen van de apostelen om het beschrijven van wat God doet via Geest-geïnspireerde mensen, in dit geval de apostelen.

In dit 3^e perspectief wil ik jullie vandaag meenemen. Ik zet me daarbij niet af tegen Andrew Root. Als het schip van de kerk op de golven van de seculiere cultuur helemaal overheelt naar vertrouwen op menselijke kracht, dan hebben we soms iemand nodig die helemaal aan de andere kant gaat hangen.

Tegelijkertijd is het in mijn ogen essentieel dat we ruimte blijven houden in ons denken voor zowel ‘geestelijk kijken’ als ‘zakelijk kijken’. Het zijn als 2 benen: ‘ora et labora’, ‘bid en werk’. En in ons werk mogen we leren van de expertise van allerlei mensen: ondernemers, psychologen, wetenschappers, journalisten, noem maar op omdat Gods Geest werkt ook daar doorheen. “Alle waarheid is namelijk Gods waarheid.”¹

Het is volgens mij gezond voor onze pionierende beweging van proefplekken en voor jullie proefplekken om ‘geestelijke kijken’ als basis te nemen, maar daarbinnen ook een respect te koesteren voor mensen die verstand hebben van een vak, zodat we gebruik kunnen maken van bijvoorbeeld de nuchter wijsheid van ondernemers.

Niet of-of, maar en-en.

Dat brengt me op punt II van mijn input:

II. Wijsheid vanuit Bijbel en traditie rond deze 2 manieren van kijken

Ik neem jullie kort mee in

- a. het pionierende werk van Paulus
- b. in het denken van Paulus
- c. hoe de kerkgeschiedenis op deze inzichten van Paulus heeft verder gebouwd

a. Inzichten uit het pionierswerk van Paulus

Ik begin bij Handelingen. Het is een fascinerend boek dat beschrijft hoe Jezus na Zijn opstanding Zijn Geest uitstort en hoe het gevolg is dat er een soort vermenigvuldiging op gang komt van kleine groepjes mensen die als leerling van Jezus Zijn revolutie van liefde belichamen in allerlei plekken van de toenmalige wereld.

Paulus speelt een cruciale rol in deze eerste fase van de christelijke kerk, en ik vind het fascinerend om te zien hoe bij hem zakelijke en geestelijke perspectieven combineren. Hij zoekt biddend zijn weg in afhankelijkheid van de leiding van de Geest, maar hij heeft ook een strategische stip op de horizon.

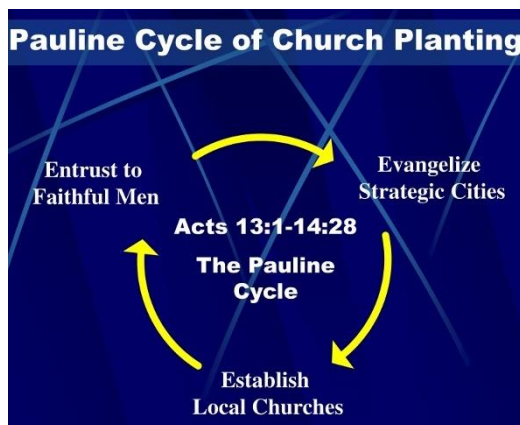
Eerst het ‘zakelijk kijken’

¹ Uitspraak wordt toegeschreven aan Abraham Kuyper. Hoewel het niet duidelijk is of hij dit ooit zo gezegd heeft, is het wel een expressie die past in zijn theologisch denken.

Paulus had een duidelijke strategie, een strategische missie, die hij consequent lijkt te volgen.

Strategie 1: Gemeentestichting

Studies rond dit aspect van Paulus noemen het wel de Paulinische cirkel:

- Paulus gaat bewust naar steden die een strategische positie hebben. Daar verkondigt hij het goede nieuws over Jezus.
- De mensen die reageren op zijn boodschap verzamelt hij in een groep, een lokale kerk, en leert hen hoe je leeft als leerling van Jezus.
- Hij kijkt ook welke mensen leiderschapspotentie hebben, en al snel legt hij de verantwoordelijkheid voor de groep leerlingen in hun handen.

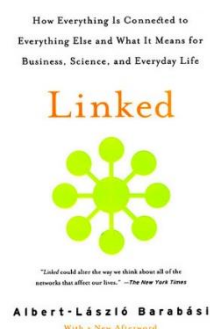
Vervolgens reist hij verder naar een volgende stad om daar dezelfde strategie toe te passen.

De zwaartepunten uit deze strategie zie je zelfs gereflecteerd in de brieven die zijn naam dragen:

- In de vroege brieven (Galaten, Romeinen, Korinthe) ligt de nadruk op het verstaan van het evangelie.
- In de middengroep (Efeze, Colossenzen, Filippenzen) ligt de nadruk op de kerk.
- In de late brieven, de zogenaamde pastorale brieven ligt de nadruk op leiderschap en de overdracht naar de volgende generatie.

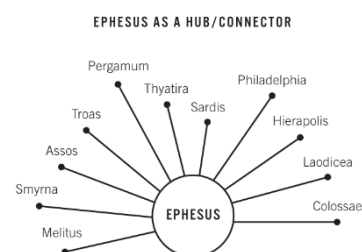
Strategie 2: Netwerken

Wat ook opmerkelijk is, is dat Paulus contact onderhield met honderden van deze kleine gemeenschappen. Hij deed dat via het schrijven van brieven, via teams van medewerkers (b.v. Timotheüs en Titus) en af en toe reisde hij zelf langs die gemeenschappen om ze te bemoedigen. Paulus had een ongelooflijke gave om te netwerken. Ik las een paar jaar geleden een seculier boek over computernetwerken en daarin werd Paulus beschreven als iemand die al in de eerste eeuw de principes van netwerken gebruikte die nu ook in de computerwereld zijn ontdekt.²

Strategie 3: Investeren in hub-cities

Een laatste opmerking over Paulus' strategie is dat hij ook lijkt bij te leren. We zien dat hij op zijn tweede zendingsreis langer investeert in steden zoals Korinthe en in Efeze, omdat ze een soort hub-city zijn voor hun omgeving. Paulus lijkt in deze steden ook meer de seculiere zakelijke wereld op te zoeken. Hij werkt in Korinthe als tenten-maker en geeft in Efeze les in een soort collegezaal voor de filosofie.

Paulus had dus een strategische missie, maar hij liet zich ook steeds leiden door de Geest van Jezus (hij wandelde op 2 benen).

- **Hij wist zich geroepen door God zelf.** Zijn missie werd geboren in een gebedsbijeenkomst van het leiderschapsteam in de kerk van Antiochië waar de Geest van Jezus hen duidelijk maakte dat Paulus en Barnabas dit pionierswerk zouden moeten beginnen (Hand 13).
- **Gebed speelt een centrale rol.** Paulus is constant in gebed rond het werk dat hij doet, voor de jonge gemeenten en voor zijn medewerkers. De gebeden van dankzegging en voorbede zijn in elke brief van hem te vinden.
- **Hij was alert op de leiding van de Geest.** Paulus laat ook zijn plannen steeds corrigeren door de leiding van de Geest. In Handelingen 16 lezen we dat hij vanuit klein-Azië naar het noorden wilde trekken, maar de Geest liet het hem en zijn team niet toe. Vervolgens krijgt hij in een droom een boodschap van een man die hem roept om te helpen, en Paulus wijzigt zijn plannen en zet koers richting Europa.

² Albert-László Barabási, *Linked: How Everything Is Connected to Everything Else and What It Means for Business, Science, and Everyday Life*.

b. Laten we nu kijken naar inzichten vanuit het denken van Paulus

Het lijkt er ook op dat Paulus niet in de tegenstelling dacht: of God doet het of ik doe het. Ik neem je mee naar drie verschillende verzen, waarbij de eerste misschien niet zo bekend is.

- In 1 Kor. 7 geeft Paulus advies rond trouwen of alleen blijven. Hij is zich bewust dat op bepaalde vlakken Jezus duidelijk gesproken heeft. Op andere vlakken is Paulus zich bewust dat het om zijn eigen mening gaat. Vanuit ‘of-of’ denken zijn de woorden van Jezus of God belangrijk, maar de mening van Paulus niet. Paulus zegt echter dit:

“En voor de ongetrouwde meisjes heb ik geen bevel van de Heer. Maar ik heb wel mijn eigen mening. En dankzij Gods Geest is die te vertrouwen.” (1 Kor. 7:25; basisbijbel).

Denk dus niet: iets is of van God of van mensen. Houd je denken open voor een derde mogelijkheid: iets komt via Geest-geïnspireerde mensen.

- Een tweede vers:

“Maar door zijn genade ben ik nu wat ik ben. En zijn genade is bij mij niet zonder uitwerking gebleven. Integendeel, ik heb veel harder gewerkt dan alle andere apostelen, althans, niet ik, maar Gods genade die mij bijstaat.” (1 Kor. 15:10).

Hoor je hoe Paulus redeneert? Hij zegt niet: God deed iets, of ik deed iets. Nee, hij zegt: God deed iets door mij. Het gaat om synergie, een samenwerken tussen God en mensen.

Maar hoe is dan die relatie tussen wat God doet en wat wij mensen kunnen doen? Theologische studies naar de theologie van Paulus laten zien dat de combinatie van afhankelijkheid van God en een oproep om je in te zetten een terugkerend patroon zijn in zijn brieven, een reflectie dus van hoe hij dacht. Er wordt dan vaak gesproken over de indicatief en imperatief, oftewel de aantonende en gebiedende wijs. Het zijn twee grammaticale vormen die Paulus gebruikt. Laat ik het uitleggen aan de hand van een bekend vers uit Filippenzen:

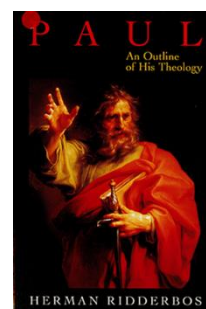
“Blijf u inspannen voor uw redding, en doe dat in diep ontzag voor God, want het is God die zowel het willen als het handelen bij u teweegbrengt, omdat het Hem behaagt.” (Fil. 2:12-13)

1. *“Blijf u inspannen en doe dat in diep ontzag voor God”* is de imperatief/gebiedende wijs. Het is een oproep tot actie. Een aansporing om aan de slag te gaan en een oproep tot toewijding in het geloofsleven.

2. De indicatief volgt in vers 13: “*want het is God die zowel het willen als het handelen bij u teweegbrengt*”. Dit toont de realiteit van Gods werk in de gelovige. Het benadrukt dat God de primaire actor is.

Dit is een kenmerkend patroon in de brieven van Paulus. Gods werk en het werk van mensen zijn beide belangrijk, maar het werk van God is de bron die mensen de kracht en wijsheid geeft om hun werk te doen.

Als je de verhouding tussen de indicatief en imperatief dieper wilt bestuderen zou je de studie van Herman Ridderbos eens kunnen raadplegen.

c. hoe de kerkgeschiedenis op deze inzichten van Paulus heeft verder gebouwd

De vraag hoe goddelijk handelen en menselijk handelen zich tot elkaar verhouden heeft veel discussie gegeven in de afgelopen 2000 jaar. De woorden die vaak gebruikt werden waren enerzijds ‘Gods genade’ en anderzijds ‘menselijke vrijheid/verantwoordelijkheid’.

Over Gods genade zou je veel theologische definities kunnen geven, maar vanuit een meer mystieke benadering zou je het zo kunnen omschrijven:

De genade van God is als een stille regen die neerdaalt op de ziel, zonder geluid, zonder ophef, maar met een diepe, transformerende kracht.

Maar hoe verhoudt zich deze genade tot menselijke vrijheid en menselijke inzet? Vanuit de kerkgeschiedenis zou hier veel over te zeggen zijn dat de moeite waard is, bijvoorbeeld over het conflict tussen Augustinus en Pelagius die ging over de verhouding tussen Gods genade en menselijke vrijheid. Pelagius dacht vooral zakelijk. Augustinus benadrukte Gods genade als de bron. Ik ga hier nu niet uitgebreid op in, behalve door het even prikkelend te verwoorden:

Als je denkt dat je proefplek een succes kan worden door je slechts zakelijk in te zetten voor die 8 factoren waar we vandaag mee begonnen, zonder je afhankelijk te weten van Gods genade, dan zouden de kerkvaders je berispen omdat je Pelagiaans denkt. En dat was geen compliment want ze waren overtuigd dat Pelagius niet de juiste weg wees.

Maar laat ik je ook aan de andere kant prikkelen. Als je denkt dat het succes van je proefplek alleen afhangt van Gods genade, en niets te maken heeft met hoe jullie je inzetten, dus dat je helemaal geen aandacht hoeft te geven aan die 8 factoren die

zakelijk gezien heel belangrijk zijn.... Dan ben je in je denken een hyper-Augustiniaan of een hyper-Calvinist. Die denken ook of-of, maar gaan aan de geestelijke kant hangen.

De consensus in de christelijke traditie is altijd en-en geweest, waarbij Gods genade voorop gaat en vervolgens menselijk handelen uitnodigt en inspireert. Augustinus zei het zo:

“God begint zijn invloed door in ons te werken zodat we de wil hebben, en Hij voltooit het door met ons te werken als we de wil hebben.”³

Het derde oecumenische concilie van Efeze in 431 wees ook het of-of denken af, juist ook omdat zij begrepen hadden dat in de persoon van Jezus ook Gods handelen en menselijk handelen samenwerkt. Zo ook in ons mensen, leerden ze:

“De vrije keuze wordt door deze hulp en gave van God [’s genade] niet weggenomen, maar juist in vrijheid gesteld.... Want Hij handelt in ons opdat wij zowel willen als doen wat Hij wil, noch laat Hij de gaven in ons onbenut die Hij gegeven heeft om te gebruiken en niet om te verwaarlozen, opdat ook wij meewerken aan de genade van God...”⁴

Hoor je hoe dit voortbouwt op Paulus? Gods genade is het fundament en de bron, maar die schakelt mensen niet uit, maar in. Het is en-en.

Nu zou je mogelijk nog kunnen denken: Ja, Gods genade helpt gelovigen om zich in te zetten, maar we kunnen toch zeker niets leren van ongelovige ondernemers? Op dit punt is het de moeite waard om naar Calvin te luisteren. Hij zegt dat in zekere mate Gods genade in alle mensen aan het werk is. Hij noemde dat ‘algemene genade’. Hij schreef:

Intussen moeten we de voortreffelijke weldaden van de goddelijke Geest niet vergeten, die Hij uitdeelt aan wie Hij wil, voor het algemeen welzijn van de mensheid. (...)

Maar als de Heer heeft gewild dat we in de natuurkunde, dialectiek, wiskunde en andere soortgelijke disciplines worden geholpen door het werk en de bediening van de goddelozen, laten we deze hulp dan gebruiken.⁵

Ik om tot een afsluiting van punt II waarin we gekeken hebben naar het pionierende werk van Paulus, zijn denken en de kerkgeschiedenis. Ik kom tot deze conclusie:

Een proefplek die de missie haalt (haalbare missie) heeft dit ten diepste aan Gods genade te danken. Die genade staat niet tegenover de inzet van mensen, maar God zet mensen vrij -bijvoorbeeld in het kernteam van de proefplek- om hun gaven en wijsheid in te zetten. God werkt via mensen die door zijn Geest zijn geïnspireerd. Daarbij kunnen we

³ Augustine, *On Grace and Free Will* 17.33.

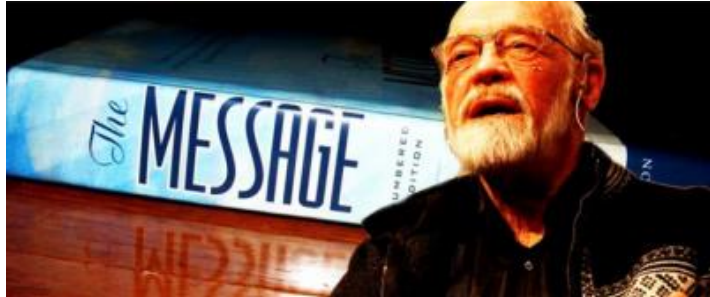
⁴ Het Engelse citaat komt uit: Thomas C. Oden, *The Transforming Power of Grace*, 98.

⁵ Calvin, *Institutie* 2.2.16.

ook leren van de wijsheid van experts in allerlei vakgebieden. Gods genade komt namelijk ook tot ons via hun wijsheid en helpt ons om de missie te verwezenlijken.

III. Op zoek naar balans in de concrete praktijk

Eugene Peterson (bekend van de Bijbelvertaling The Message) vertelt in één van zijn boeken dat hij een moment van openbaring had toen hij Grieks kreeg op de universiteit. Hij ontdekte dat je in het Grieks niet alleen een passieve vorm hebt of een actieve vorm (zoals in het Engels en Nederlands), maar ook een zogenaamde middenstem. Een actie vanuit die middenstem is niet passief of actief, maar je doet mee in een actie die door een ander begonnen is.

Volgens Eugene Peterson moeten we leren om het christelijke leven niet in de passieve vorm te leven (God doet alles, ik hoef alleen maar te wachten), noch in de actieve vorm (het komt allemaal op onze inzet aan want God doet niets), maar in de middenstem. We participeren in wat God doet in en om ons heen.

Nu is dit in onze westerse cultuur niet eenvoudig omdat we erg gericht zijn op onze menselijke kracht, op onze denkkraft, gevoelskracht en wilskracht. We houden niet automatisch rekening met God als actieve speler in ons midden. Onze westerse cultuur drukt ons in de actieve stem totdat we hopeloos worden, dan worden we passief. Het vraagt echt wijsheid en oefening om vanuit de middenstem te leren leven.

Ik wil daarom mijn input afsluiten met een aantal stellingen over ‘wijze balans en oefening’ die volgens mij nodig is in onze proefplekken als we tot een ‘haalbare missie’ willen komen. We kunnen er straks over in gesprek. De eerst en de vierde gaan over ‘geestelijk kijken’, de tweede en derde over ‘zakelijk kijken’:

Geestelijk kijken

1. Om Gods genade centraal te houden in het bereiken van je missie zal je als team moeten blijven oefenen met gebed.

Je ziet in het pionierswerk van Paulus maar ook in de kerkgeschiedenis dat afhankelijkheid van Gods genade niet een theorie was maar een beleefde praktijk. Vanuit het bewustzijn dat God ons uitnodigt om samen te werken in Zijn missie ga je bidden voor het werk dat je doet als proefplek en voor de mensen om je heen, en je gaat dankzeggen als dingen lukken omdat je wel weet dat menselijke inspanning alleen niet de doorslag gaf.

Natuurlijk besef ik dat het niet altijd eenvoudig is om te bidden en zeker niet als team als we mogelijk een verschillende spiritualiteit hebben. Het gaat mij ook niet om een bepaalde vorm van gebed, het kan ook een meer verstilde contemplatieve vorm zijn, maar mijn stelling is wel dat we het bewustzijn van Gods genade alleen levend kunnen houden als we oefenen met gebed. Gebed is een uitdrukking van afhankelijkheid en oefent ons om te zien dat niet alles is terug te voeren op onze eigen inspanningen.

Misschien is het je ook wel eens opgevallen hoe sporters vaak reageren als ze een medaille hebben gewonnen. Vaak zeggen ze zo iets als: ik heb er keihard voor getraind en dat heeft zich nu beloond.

Natuurlijk zijn er allerlei andere sporters die minstens zo hard hebben getraind, maar die niet gewonnen hebben. Als een sporter zich bewust zou zijn van genade, zou hij zeggen: Ja, ik heb echt keihard getraind, maar er is ook veel dat me toegevallen is: het atletische lijf om dit te bereiken, de gezondheid, de wilskracht om te blijven trainen, mijn vrienden en familie die me bemoedigden, mijn coach die mij hielp verbeteren, een stabiel land waar vrede is en waar ik voldoende kan eten. Maar ja... dat bekt natuurlijk niet lekker na de overwinning 😊

Zakelijk kijken:

2. Als je als team geen aandacht geeft aan nuchtere en zakelijke wijsheid rond het behalen van je missie, kan dit wijzen op een ongezonde spiritualiteit.

De monnik Anselm Grün vertelde dat hij regelmatig mensen tegenkwam die heel boos op hem waren dat hij naast een Bijbelse en geestelijke manier van kijken ook principes uit de psychologie hanteerde. Voor hem is het en-en en niet of-of.

Anselm Grün beschrijft dat hij mild op deze mensen reageert, maar dat hij ook regelmatig een ongezonde vroomheid bij hen bespeurt. Hij zegt: Ze zijn op de vlucht van hun aardse realiteit en gebruiken hun spiritualiteit om op te stijgen.

Een weerstand om naar gezonde zakelijke principes te kijken kan er op wijzen dat we alles willen vergeestelijken. Dan willen we eenvoudig bidden om problemen op te lossen, maar als iemand suggereert dat we ook eens kijken of onze missie wel haalbaar is, of we wel goed communiceren, of we onze financiën wel op orde hebben, dan gebruiken we ons geloof in God om de ogen te sluiten voor deze belangrijke elementen van ons aardse leven. Dat is een ongezonde spiritualiteit.

3. Zowel het niet mogen maken van fouten als het niet willen leren van fouten duidt erop dat we de wijze balans tussen genade en verantwoordelijkheid kwijt zijn.

Volgens de Duitse gemeentegroei deskundige Christian Schwarz komen beide tendensen veel voor in de kerk.

Enerzijds merkt hij in zijn werk dat vele kerken bang zijn om fouten te maken. Er is weinig bereidheid om risico's te nemen, te innoveren en nieuwe dingen uit te proberen. Eigenlijk is het heel vreemd als je erover nadenkt dat we enerzijds geloven in Gods genade als de bron van alles, maar dat we erg angstig zijn dat we iets fout doen.

Schwarz vertelt het verhaal van Thomas Edison die droomde van de gloeilamp. Vele jaren werkte hij zonder 'haalbare missie', zonder succes. Iemand vroeg hem: Meneer Edison hoe voelt u zich na het maken van zoveel fouten? Edison keek verbaasd op en reageerde met de woorden: Hoezo fouten? Ik heb inmiddels duizenden manieren uitgevonden waarop de gloeilamp niet werkt. Schwarz vertelt ook dat er in de stad Zurich jaarlijks een prijs wordt uitgereikt voor een succesvolle startup, maar ook voor een veelbelovende startup die mislukt is. Daarmee zegt de stad Zurich: we belonen hen die risico's nemen om dingen echt anders te doen, ook al zal niet alles lukken. Genade geeft kracht om nieuwe dingen te proberen.

De andere kant is ook belangrijk: dat we leren van fouten. Volgens Schwarz ontbreekt dit ook vaak in de kerken. Het ontbreekt aan gezonde feedback en daarom speelt iemand in de band al jaren met een valse gitaar maar niemand durft er iets van te zeggen. We geven alleen complimenten aan elkaar, maar verhullen vaak wat we echt denken en voelen.⁶

Dus nogmaals de stelling: Zowel het niet mogen maken van fouten als het niet willen leren van fouten duidt erop dat we de wijze balans tussen genade en verantwoordelijkheid kwijt zijn.

Geestelijk kijken:

4. Kortcyclisch werken betekent dat een proefplek steeds de koers en prioriteiten bijstelt in het licht van feedback. Dit helpt om flexibel te blijven.

⁶ Christian Schwarz, Die 3 Farben der Leiterschaft: Wie jeder lernen kann, andere Menschen zu bevollmächtigen, 59-66.

Maar een proefplek moet zich daarbij oefenen om de feedback van de belangrijkste stakeholder (de Geest van God) op nummer 1 te zetten.

Met deze stelling probeer ik te verwoorden dat vanuit christelijk perspectief de Heilige Geest de initiator is van onze missie en de ultieme leider. Dit vraagt dus om 'een spiritualiteit van alertheid om al Zijn tekens te verstaan', zoals de visienota van de Protestantse Kerk zegt.

Maar hoe doe je dit als team?

Voor het leren onderscheiden welke kant de Geest opleidt moeten we ons oefenen in het aandachtig observeren van onze innerlijke bewegingen, onze gedachten en gevoelens, en er wijs mee om te gaan. De woestijnvader Evagrius van Pontus onderwees dat leren onderscheiden de andere kant van de medaille is van het nee zeggen tegen misleidende gedachten. Dus door te leren om goed om te gaan met bijvoorbeeld woede, trots, lust, jaloezie, hopeloosheid of bitterheid verdwijnt er een stukje innerlijke duisternis en krijg je een puur hart, en dat geeft je helderheid om te bespeuren waar de Geest ons naar toe leidt. Of zoals Benedictus het zei: Luister met het oor van je hart.

Je kan als team overwegen om bij het kortcyclisch werken biddend de 3 B's te betrekken. Deze B's zijn geïnspireerd door de wijsheid van de Jezuïeten en de Benedictijnen:

1. Beweging: waar zien we leven en groei?

- Waar ervaren we vreugde, energie, vruchtbaarheid en liefde voor God?
- Waar merken we dat mensen geraakt worden? Wat voelt als een "open deur"?

Inzicht: de Geest is vaak werkzaam waar groei, vreugde en diepe verbinding plaatsvinden (Ignatius: vertroosting)

2. Blokkade: waar ervaren we weerstand en leegte?

- Waar lopen we vast, ondanks inspanning? Waar verdwijnt de vreugde of wordt het puur een last?
- Wat geeft ons een gevoel van wantrouwen, verwarring, onrust of verdeeldheid?

Inzicht: Niet alle weerstand betekent dat iets fout is (soms is het een roeping om door te zetten), maar structurele leegte of spanning kan een signaal zijn om iets te heroverwegen (Ignatius: troosteloosheid)

3. Bevestiging: wat bevestigt God door anderen en de Schrift?

- Zijn er Bijbelse principes die licht werpen op onze situatie?
- Welke stemmen uit de gemeenschap geven bevestiging of waarschuwing?
- Hoe leidt ons gebed en gezamenlijk luisteren naar God ons?

Inzicht: De Geest werkt niet alleen in het individu, maar ook door de gemeenschap en het Woord (Benedictus: in gemeenschap reflectie, dialoog en toetsen of iets van God is, onder leiding van de abt).

Tot zover mijn stellingen en mijn input voor vandaag.

1. Twee minuten stilte: wat zijn je belangrijkste leerpunten van vandaag?
2. Hoe reageren jullie op de stellingen? Ben je het eens/oneens? Waarom?